

Gelijk hebben

Wanneer we een mening hebben over een situatie of een persoon, gaan we er stilzwijgend van uit dat we gelijk hebben. Dat de mening die we hebben, de overtuiging, een juiste en ware reflectie is van wat we waarnemen.

Het boeddhisme, onze beoefening, nodigt ons uit om dat wat dieper te onderzoeken. Want wanneer we goed kijken is onze mening niet alleen maar een reflectie van wat we waarnemen, maar het is eigenlijk een samengesteld iets. Het bestaat uit vele elementen waarvan het overgrote deel in het verleden ligt: waar we zijn geboren, hoe we zijn opgevoed, misschien de religieuze achtergrond waarin we zijn grootgebracht, de omstandigheden thuis, de opleiding die we hebben gevolgd en alles wat we hebben meegemaakt. Het draagt allemaal bij aan de mening die we in het nu hebben over een ander, een situatie, over de wereld.

Ik vergelijk het graag met paddenstoelen. Het is herfst, het wordt kouder, er is minder daglicht en dan zie je de paddenstoelen verschijnen. Maar een paddenstoel is slechts een vruchtlichaam, het zichtbare deel van een veel groter iets, een mycelium van draden die uitgespreid in de grond aanwezig zijn. En al die draden tezamen vormen een groot netwerk. En wanneer de omstandigheden juist zijn brengen ze een paddenstoel voort.

Zo kan je ook naar je eigen mening, je eigen visie kijken. Het is steeds weer, wanneer de omstandigheden juist zijn, het zichtbare deel – om het zo uit te drukken – van een netwerk dat diep in ons ligt en dat zich uitstrekt ver het verleden in. En waar we naar kijken, een persoon, het ding, de situatie, eigenlijk is dat vergelijkbaar. Slechts het zichtbare deel van een hele hoop dingen die in dat moment samenkomen. Een netwerk van geschiedenissen, van wat gebeurd is in het verleden.

Wanneer we concluderen dat we gelijk hebben, zijn we vaak niet bewust van het samengestelde van onze mening. Hoe meer we hier inzicht in krijgen, hoe lichter we onze mening kunnen dragen en kunnen stoppen met het een absolute toewijzen, een juistheid. Het is slechts het samenkomen van één mycelium met een ander mycelium. Jij en wat je waarneemt. En het inzicht in jezelf draagt ook bij aan het begrip naar de ander toe, want ook zijn mening, zijn gelijk, is slechts het zichtbare deel van iets veel groters in die persoon.

Zo kunnen we begrip voor elkaar krijgen. Stoppen met te eisen dat we gelijk hebben, maar we hoeven ook niet naar de andere kant te gaan en zeggen dat we ongelijk hebben. Het is simpelweg wat zich nu manifesteert in jou, in de ander, in de wereld. Blijf open in dit geheel. Blijf kijken, blijf luisteren. Want als je in elke mening van jezelf het grotere kunt zien, het samengestelde, dan kan je het ook in de ander zien. En hoe meer we van elkaar zien en begrijpen, hoe heilzamer de daden kunnen worden waarmee we reageren op de ander, op wat er in de wereld gebeurt.

Dat inzicht komt steeds weer voort uit, zoals Zenmeester Dōgen zegt: “De blik naar binnen te richten”. Te verzachten, te ontspannen, vriendelijk te worden en gewaar te zijn hoe meningen en opinies soms naar boven komen. Blijf eronder kijken. Laat wat zichtbaar is even zijn en kijk in de stilte en in het donkerte van jezelf. En ik bedoel hier niet donkerte in een negatieve zin, maar dat waar nog geen licht op is geschenen.

* * * *

Eerw. Baldwin Schreurs
Woensdag 18 oktober 2023